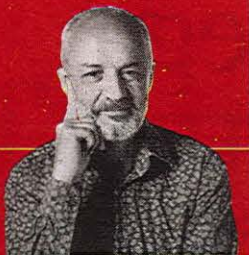

ELS LLIBRES I LES COSES

IGNASI ARAGAY

Pere Calders: la llibertat de somiar tocant de peus al cel

Pere Calders (1912-1994) era un somiador que llegia quatre diaris al dia, un home de fantasia que tocava de peus a terra, un notari dels somnis. De tarannà escèptic, irònic i individualista, se sentia fermament compromès amb coses essencials: la llengua, la llibertat, la justícia... La guerra el va agafar jove, just després de publicar el 1936 la seva primera novel·la. Després de vint-i-tres anys a l'exili mexicà, el 1962 va tornar a Catalunya, on va topar amb la moda del realisme històric: "Costa d'imaginar un realisme ahistòric", bromejava. Van passar uns anys fins que no se'l va reivindicar. Ara, un quart de segle després de la mort, el recordem amb una antologia d'una setantena d'articles periodístics (en va escriure més de dos mil) -i alguns contes- a cura de la seva neta Diana Coromines. Es titula *Pere Calders, sobre el feixisme, l'exili i la censura* (Rosa dels Vents), i la podeu aconseguir avui i demà al quiosc amb l'ARA.

En Calders, podia més la imaginació que la ideologia, cosa que queda perfectament clara en la sèrie d'articles dels anys 60 en defensa de l'evasió no realista, en resposta als postulats literaris marxistes de Joaquim Molas. Calders veu la capacitat de fantasia com una cosa absolutament real: "No queda clar

que uns peus descalços sobre una terra amb una mica de fang i una mica de brutícia representin el realisme, i que els somnis que poblen el cap -d'altra banda, ben real-, situat més amunt, o més enlaire, representin la ficció". Reclama, doncs, el dret de "tocar de peus al cel amb una novel·la als dits [...] que no sigui una prolongació del diari". Veu, a més, sospitoses dosis d'invenció en el suposat realisme, que a vegades tomba cap a una "raa protesta contra la realitat". Reivindica "la tendresa, la poesia i l'absurd, tot tan real i tan humà", sense oblidar la sàtira, la fantasia

FRANCESC MELCION

i l'humor, i se sustenta en autors com Saul Bellow, William Burroughs, Dürrenmatt i un jove Umberto Eco. Reclama, finalment, "una total llibertat per al somni". Fantàstic, oi?

No és, deia, un home ideològic. Fuig del políticament correcte. No vol cotilles per pensar o per imaginar. "Vaig renunciar tant a redimir l'indi com a trobar-li totes les gràcies", responia quan se l'acusava de racista per la novel·la sobre els indis mexicans *L'ombra de l'atzavara* (premi Sant Jordi del 1967). "El meu racisme ni tan sols arriba a l'etapa de projecte". Una acusació que, quan es projectava sobre els catalans, esmolava el seu enginy: "En qualsevol lloc del món són forasters permanents aquells que s'entesten a ser-ho".

Com a exiliat, sabia de què parlava. Per això, més que anar contra els immigrants, desitjava que la gent no hagués d'emigrar. I era, en tot cas, dels qui no creu en una raó absoluta, sinó en "moltes raons", en molts tipus de persona, en el valor de la diferència, en la necessitat de conservar una certa ingenuïtat genuïna i de continuar creient en la humanitat. Per això, davant el que amb humor definia com la Internacional del Mal Humor, tirava de la ironia d'un amic que un dia li va dir: "No sé si l'home ve del mico, però estic segur que se n'hi va".

UN TAST DE CATALÀ

ALBERT PLA NUALART

¿L'empoderament ens pot apoderar?

Alguns lingüistes dels mitjans vam advertir al seu dia -ja fa més de set anys- que la proposta del Termcat de dir-ne *apoderament* del que en anglès es deia *empowerment* i en castellà *empoderamiento* estava condemnada al fracàs, i que la forma *empoderament* seria la que s'imposaria. El Consell Supervisor del Termcat (CST) atén ara les nostres raons en la fitxa que rectifica el seu propi criteri: "La forma *empoderament* té l'avantatge respecte de *apoderament* (i igualment *empoderar-se* i *empoderar* respecte de *apoderar-se* i *apoderar*) que és una denominació més precisa: *empoderar-se*, *empoderar* i *empoderament* remetent únicament a aquest concepte, mentre que *apoderar-se*, *apoderar* i *apoderament* s'han associat tradicionalment a altres significats".

Aquest criteri -el de preferir entre dos termes, si tots dos estan ben formats, el significant que no vol dir res més (i no pas el que ja significa altres coses)- em sembla bàsic en termes d'eficàcia comunicativa. El CST, fins fa pocs anys, no li donava la importància que es mereix, i celebrem que una nova direcció hi sigui més sensible. Però la nostra satisfacció no és completa perquè, inexplicablement, el CST manté *apoderament*, *apoderar* i *apoderar-se* com a sinònims complementaris.

PREFERIR ENTRE DOS TERMES EL QUE NO VOL DIR RES MÉS ÉS BÀSIC EN TERMES D'EFICÀCIA COMUNICATIVA

Si l'argument clau per al canvi era la precisió, mantenir -convivint-hi aquestes variants formals no sembla la millor idea. Obre la porta a missatges en què els *apoderar* i *empoderar* alternin, amb el consegüent desconcert de qui els rep. El CST argumenta que es mantenen les formes *apoderar-se*, *apoderar* i *apoderament* perquè també són adequades i tenen un ús considerable. L'ús -cal dir-ho- el va propiciar / forçar el mateix CST.

La veritat és que són tan poc adequades que el CST s'ha vist obligat a canviar de criteri perquè eren inviables. Com en tants altres casos, la nova norma hauria de substituir la vella pel bé dels usuaris i de la claredat i funcionalitat de la llengua. Però de vegades, a l'IEC, sembla que importi més no fer enfadar els rectificats.

ELS MÉS VENUTS

CATALÀ

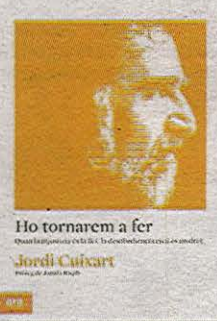
FICCIÓ

[1] **Paraules que tu entendràs**

XAVIER BOSCH / Columna
496 pàgines i 21 €

NO-FICCIÓ

[1] **Ho tornarem a fer**

JORDI CUIXART
Ara Llibres
64 pàgines i 9,50 €

[2] **La cara nord del cor**

DOLORS REDONDO
Columna
700 pàgines i 22,90 €

[2] **On és l'Estel·la?**

TONI GÀLMÉS
Comanegra
28 pàgines i 16 €

[3] **Canto jo i la muntanya balla**

IRENE SOLÀ / Anagrama
400 pàgines i 22,50 €

[3] **Un fill inesperat i un sofà**

GEMMA VILANOVA / Símbol
104 pàgines i 17 €

[4] **El pintor d'ànimes**

ILDEFONSO FALCONES
Rosa dels Vents
688 pàgines i 22,90 €

[4] **Cuida't**

XAVI VERDAGUER
Rosa dels Vents
270 pàgines i 17,90 €

[5] **La memòria de l'aigua**

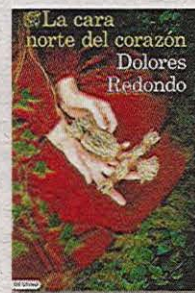
MONTSE BARDERÍ
Columna
384 pàgines i 19,50 €

[5] **Assaig general d'una revolució**

FRANCESC-MARC ÀLVARO / Pòrtic
224 pàgines i 17,90 €

CASTELLÀ

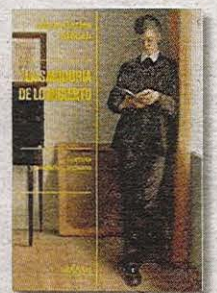
FICCIÓ

[1] **La cara norte del corazón**

DOLORS REDONDO / Destino
688 pàgines i 22,90 €

NO-FICCIÓ

[1] **La sabiduría de lo incierto**

JOAN-CARLES MELICH / Tusquets
432 pàgines i 21 €

[2] **Sidi**

ARTURO PÉREZ-REVERTE
Alfaguara
376 pàgines i 20,90 €

[2] **Come comida real**

CARLOS RÍOS
Paidós
304 pàgines i 17 €

[3] **El pintor de almas**

ILDEFONSO FALCONES
Plaza & Janés
688 pàgines i 22,90 €

[3] **Sapiens**

YUVAL NOAH HARARI
Debate
492 pàgines i 19,90 €

[4] **Los testamentos**

MARGARET ATWOOD
Salamandra
448 pàgines i 21 €

[4] **Vigilancia permanente**

EDWARD SNOWDEN
Planeta
448 pàgines i 20,90 €

[5] **Los asquerosos**

SANTIAGO LORENZO
Blackie Books
224 pàgines i 21 €

[5] **Cambiamos el mundo**

GRETA THUNBERG
Lumen
80 pàgines i 7,90 €

Rànquing setmanal del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura
Posició setmana anterior / Setmanes al mercat